

Les últimes lletres

DEL FERRER QUE VA VOLER SER MÉS LLEST QUE LA SIBIL·LA

VICENÇ PAGÈS

Carta a la reina d'Anglaterra

Ed. Empúries, Barcelona 1997

99 pàg.

Ni cent pàgines no ha necessitat Vicenç Pagès per passejar al llarg de mil anys de vida d'un ferrer nascut a la Cerdanya que accedeix a la immortalitat gràcies a un pacte amb el diable. Sota l'embolcall d'una faula i a través d'un gènere, l'epistolar, Pagès fa una reflexió intel·ligent sobre la immortalitat, desig inconquerit de l'home de tots els temps. I amb la reflexió ens relata tota una particular visió del món occidental, des de l'edat mitjana fins als nostres dies, de la mà d'un personatge obligadament i irònicament camaleònic i anònim, però immortal.

La història de Joan Ferrer, protagonista de la novel·la de Pagès, és paral·lela a la història de la Sibil·la de Cumas. El déu Apol·lo es va enamorar d'aquella profetessa de la mitologia grecoromana, i com a prova d'amor li va prometre que li concediria el desig que volgués. La Sibil·la va demanar-li la immortalitat, i la va obtenir. Aviat es va adonar que viuria sempre, però que el seu cos envelliria. Llavors Apol·lo li va oferir l'eterna joventut a canvi de la seva virginitat i ella s'hi va negar. I va començar a arrugar-se i a fer-se més vella. Any rere any i segle rere segle s'anava tornant més petita fins que va acabar esquistada com un insecte i tot el que li quedava de la seva antiga forma humana era la veu profètica. La van tancar en una gàbia i la van penjar en el temple d'Apol·lo a Cumas. Els nens s'acostaven a la gàbia i cridaven: «Sibil·la, què vols?» i ella, cansada de ser immortal, responia: «Vull morir!»

El ferrer de la novel·la de Pagès, que va néixer en plena edat mitjana, devia conèixer, ni que fos d'haver-la sentida explicar de viva veu, la faula de la Sibil·la que ens va transmetre el poeta llatí Ovidi, molt conegut en aquells temps. I el ferrer va voler ser més llest que la Sibil·la. I al diable que li oferia tres desitjos a canvi de la seva espasa, el ferrer li va demanar de ser immortal «però sense conèixer el dolor físic ni les xacres de la vellesa».

El ferrer de la Cerdanya va voler esmenar l'error de la Sibil·la. Però, tot i la guspira de lucidesa en la petició dels desitjos i tot i que aleshores no s'ho podia imaginar, indefectiblement Joan Ferrer acabarà fent el mateix clam que la Sibil·la, perquè la seva era una immortalitat anònima. Van passar molts segles sense que aquell viatge iniciàtic que havia començat l'any mil als Pirineus acabés ensenyant la veritat de la vida i de la mort al pobre ferrer. Va ser Greta Garbo, la verdadera immortal, qui va fer entendre al ferrer, quan ja havia viscut mil anys, la gran diferència entre la supervivència física i la immortalitat. I va ser la lectura atenta de l'obra de Sèneca, zelosament conservada pels monjos en els monestirs durant l'edat mitjana, i que no va arribar a les mans del nostre protagonista fins després de mil anys, la que va posar el colofó al seu aprenentatge vital, i li va fer pujar el darrer esglaó del seu coneixement.

La gran ironia final del pobre ferrer immortal, sense immortalitat, és que el seu clam en forma de carta l'acabarà convertint a l'autèntica immortalitat.

Amb aquesta novel·la que va guanyar el Premi de Narrativa Marià Vayreda de la Ciutat d'Olot l'any 1996, Vicenç Pagès, a través d'un estil àgil, fluid, ple d'una fina ironia, i a través d'un discurs ben travat i cíclic, demostra la seva habilitat per reflexionar sobre alguns moments clau de la història de la humanitat i sobre alguns dels grans temes que preocupen l'home en aquest tombant del segle XX i sempre.

Mariàngela Vilallonga

